

Владислав Міщанин,

студент 1 курсу юридичного факультету
Національного університету біоресурсів
і природокористування України

Козацьке звичаєве право *

Козацьке звичаєве право є важливою складовою української правової культури. Воно відіграло значну роль у становленні та розвитку українського права, сформувавши ряд його принципів та інститутів. Вивчення козацького звичаєвого права дає можливість краще зрозуміти історичні корені української правової системи, а також її самобутність та унікальність.

Козацьке звичаєве право – це система норм, що регулювали життя та діяльність українського козацтва протягом XVI-XVIII століть. Ці норми ґрунтувалися на звичаях та традиціях козаків, а також на їхніх власних

* Наукова керівниця – доцентка кафедри теорії та історії держави і права Ірина Єрмоленко

правових актах. Джерелами козацького звичаєвого права можна вважати такі:

- звичаї та традиції: це неписані правила поведінки, які склалися протягом століть і передавалися з уст в уста;
- козацькі постанови та накази: це письмові нормативно-правові акти, які видавалися козацькою старшиною;
- рішення козацьких судів: ці рішення свідчили про практику застосування норм козацького звичаєвого права.

Серед звичаїв та традицій, які мали значний вплив на формування козацького звичаєвого права, можна виділити: звичаї військової організації: ці звичаї регулювали порядок несення служби, вибори отаманів, проведення військових рад тощо; звичаї господарювання: ці звичаї регулювали порядок землеволодіння, рибальства, бджільництва тощо; звичаї судочинства: ці звичаї регулювали порядок розгляду судових справ, винесення та виконання судових рішень.

Козацькі постанови та накази – це письмові нормативно-правові акти, які видавалися козацькою старшиною. Вони регулювали різні аспекти життя та діяльності козацтва, доповнюючи та конкретизуючи звичаєві норми. Рішення козацьких судів є цінним джерелом інформації про практику застосування норм козацького звичаєвого права. Вони свідчать про те, як козаки розуміли та застосовували ці норми у конкретних ситуаціях.

Козацьке звичаєве право мало ряд характерних рис, які відрізняли його від інших правових систем того часу. До цих рис можна віднести: демократизм (козацьке звичаєве право було демократичним за своєю суттю. Всі козаки, незалежно від їхнього походження та майнового стану, були рівні перед законом. Вони мали право обирати своїх отаманів, брати участь у козацьких радах, а також вільно висловлювати свою думку); рівність козаків перед законом (одна з найважливіших рис козацького звичаєвого права – це рівність козаків перед законом. Не існувало жодних станових привілеїв, і всі козаки несли однакову відповідальність за скоєні злочини); виборність козацьких суддів (судді в козацькому судочинстві обиралися самими козаками. Це гарантувало неупередженість та справедливість судових рішень); суворість покарань за злочини (козацьке звичаєве право передбачало суворі покарання за злочини. Це було пов'язано з необхідністю підтримувати порядок та дисципліну в козацькому війську).

Система органів козацького судочинства була багаторівневою та складалася з таких ланок: козацький суд (найнижчою ланкою козацького судочинства був козацький суд. Він обирався на козацькій громаді та складався з 12 суддів. Козацький суд розглядав дрібні справи, такі як сварки, бійки, крадіжки тощо); отаманський суд (отаманський суд очолювався козацьким отаманом. Він розглядав більш серйозні справи, такі як зрада, вбивство, розбій тощо); генеральний військовий суд (найвищою ланкою

козацького судочинства був Генеральний військовий суд. Він складався з 12 суддів, які обиралися на Генеральній військовій раді. Генеральний військовий суд розглядав найважливіші справи, такі як апеляції на рішення отаманських судів, справи про державні злочини тощо).

Козацьке судочинство мало ряд особливостей, які відрізняли його від інших систем судочинства того часу. До цих особливостей можна віднести:

Козацьке звичаєве право мало значний вплив на розвиток українського права. Воно сформувало ряд принципів та інститутів, які лягли в основу сучасної української правової системи. Козацьке звичаєве право стало одним із джерел українського права. Воно вплинуло на формування таких принципів права, як рівність перед законом, виборність суддів, гласність судового процесу тощо. Козацьке звичаєве право сформувало ряд правових традицій, які стали частиною української правової культури. Ці традиції ґрунтуються на таких цінностях, як справедливість, свобода та демократія. Козацьке звичаєве право було самобутньою та унікальною системою норм, що регулювала життя та діяльність українського козацтва протягом XVI-XVIII століть. Воно відіграло значну роль у становленні та розвитку українського права, сформувавши ряд його принципів та інститутів.

* Наукова керівниця – завідувачка кафедри теорії та історії держави і права Віра Качур

Національний університет біоресурсів і
природокористування України

Юридичний факультет

Кафедра теорії та історії держави і права

Рада аспірантів юридичного факультету

Студентська організація юридичного факультету

Студентський науковий гурток
«Клуб юних теоретиків»

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

учасників

XVII ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО- ПРАКТИЧНОЇ ОНЛАЙН-КОНФЕРЕНЦІЇ «ПРОБЛЕМИ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ ОЧИМА МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ»

09 травня 2024 р.

м. Київ

УДК: 340:167.1:378.2

Матеріали XVII Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції
«Проблеми юридичної науки очима молодих науковців»

П.78

Проблеми юридичної науки очима молодих науковців : зб. наук. пр. XVII Всеукр.
наук.-практ. онлайн-конф. (м. Київ, 09 травня 2024 р.) / Укладачка: Віра Качур. К.,
2024. 215 с.

У збірнику подані наукові здобутки учасників, що присвячені
проблемам юридичної науки.

Усі матеріали подаються в авторській редакції.

**За зміст наукових матеріалів відповідальність несуть їх автори та
наукові керівники**